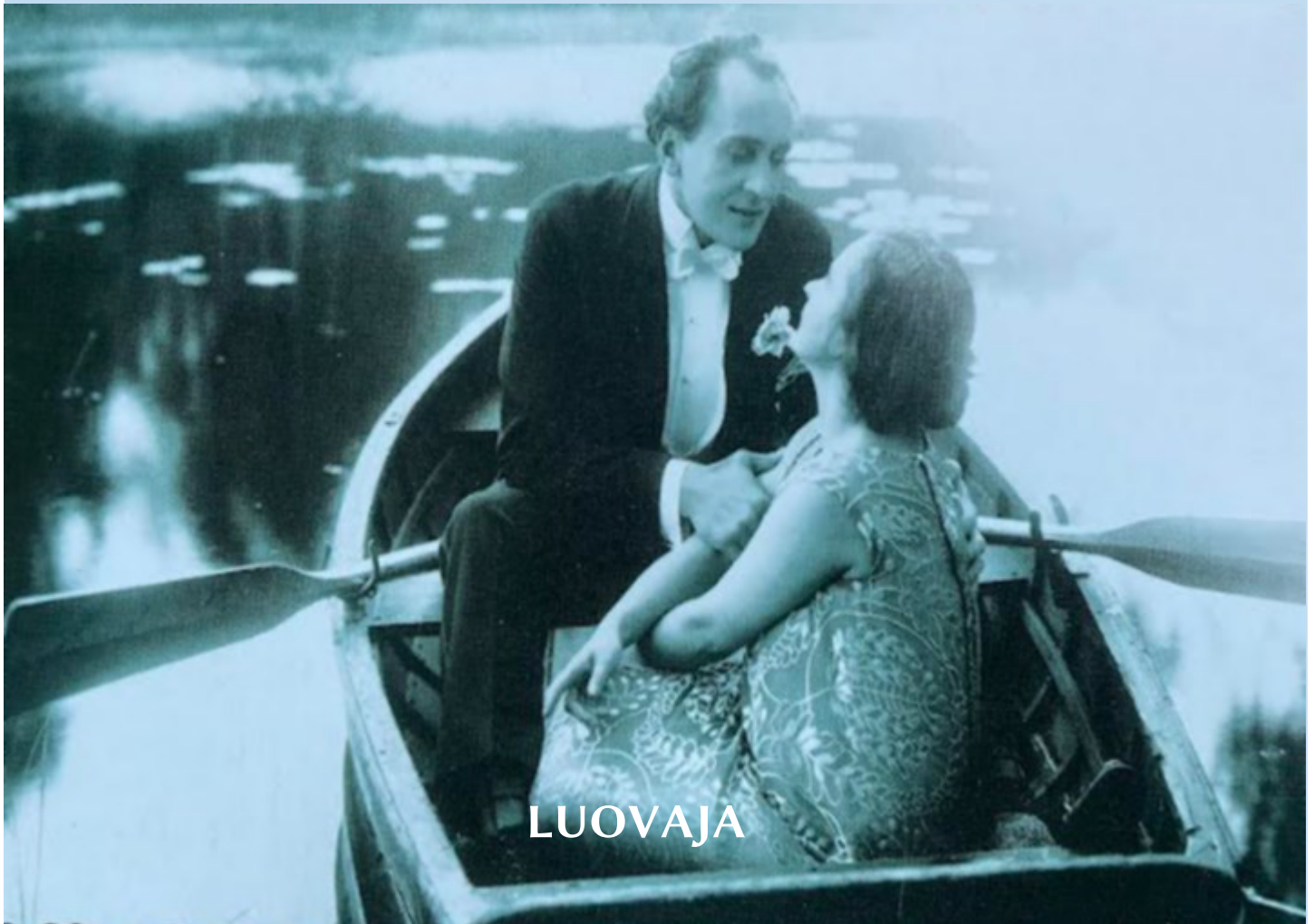

MYKKÄELOKUVAVIIKKO N:O 1

Kari Glödstaf

Suvinen satu

*Kuinka se tehtiin,
kuinka se menetettiin
ja
kuinka se pelastettiin*

LUOVAJA

SUVINEN SATU

Kari Glödstaf

SUVINEN SATU

**Kuinka se tehtiin,
kuinka se menetettiin
ja
kuinka se pelastettiin**

Hamina 2024

Luovaja 2024

ISBN 978-952-65268-2-9

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

Saatteeksi

Tämä kirja on yhteenveto unelmasta ja sen toteutumisesta. Siitä voin hyvin pitkälti kiittää KAVI:n jo eläkkeelle jäänyttä erikoistutkijaa Antti Alasta ja vastaavaa arkistonhoitajaa Tommi Partasta. He antoivat minun rekonstruoida syksyllä 2017 Teuvo Puron *Kihlauksen* (1922) silloiseen KAVI:n projektiin, jossa restauroitiin koko Suomi-Filmin elokuvatuotanto perinpohjaisesti. *Kihlausta* seurasi Konrad Tallrothin viimeiseksi ohjaustyöksi jäänyt *Suursalon häät* (1924), joka ehti myös mukaan projektiin. Molemmat elokuvat ovat tätä nykyä katsottavissa dvd:llä ja Elonet-tietokannassa.

Projektin aikataulu oli valitettavasti hyvin tiukka, ja lopulta itselleni tästä kolmikosta elokuvallisesti tärkein teos, Erkki Karun vuonna 1925 ohjaama *Suvinen satu* (1925), jäi viimeistelykiireiden vuoksi kokoelmalta pois. Tilanne harmitti tuolloin suuresti, joskin mainitsin rekonstruktiota tehdessäni, että halusin vain yksinkertaisesti kokeilla, millaisen ”fanipoikaversion” saisin tehtyä *Suvisen sadun* jo pahoin tuhoutuneesta materiaalista. Kaikki osapuolet olivat ilmeisen tyytyväisiä lopputulokseen, sillä *Suvinen satu* on sekin katsottavissa Elonet-sivustolta.

Mietin jo projektin tekoaikaan kirjoittavani siitä jonkinlaisen muistion. Vaikka se jäi vain idean tasolle, olen kypsytellyt tätä teosta mielessäni jo useamman vuoden ajan. Vastaavanlaisia on tehty maailmalla useita, ja oman kirjani suurimpina esikuvina ovat toimineet Jordan R. Youngin *King Vidor’s The Crowd: The Making of a Silent Classic* (2014) sekä Daniel Titleyn *London After Midnight: The Lost Film* (2022). Jos saan teokseeni tarttumaan edes hitusenkaan näiden kirjojen taiasta, olen onnistunut tavoitteessani.

Kiitokset tämän teoksen valmistumisesta menevät vaimolleni Judyille, Mikael Luovalle, Jouni Avelinille ja Tommi Partaselle. Kansikuva on kirjoittajan omista kokoelmista, muut kuvat, käsiohjelma ja käsikirjoitus ovat KAVI:n kokoelmista, kuvakaappaukset *Suvisen sadun* säilyneestä kuvamateriaalista. Suomen Sosialidemokraatti -lehdessä olleeseen elokuvamainokseen on saatu julkaisulupa.

Kari Glödstaf

Lappeenranta 26.5.2024

SISÄLLYS

Kadonneita ja melkein kadonneita elokuvia	10
Suomi-Filmin vuosikymmen – Erkki Karun vuosikymmen.....	14
Ennakkotunnelmat ja jälkipuinnit	17
Rekonstruktion suunnittelu ja käytännön toteutus	23
Menetettyjä minuutteja	27
Tekijöistä.....	34
Käsikirjoituksesta	38
Suvinen satu. Käsikirjoitus.....	39

Suvinen satu

6-osainen filmikomedía

Tehdas: Suomi-Filmi

Ohjaaja: Erkki Karu

LAHTI 1925. AUG. KANERVAN KIRJAPAINO.

7377

SUVINEN SATU

Kuusiosainen filmikomedia

Ohjaaja: **ERKKI KARU**

Kuvaaja: **Kurt Jäger**

Tehdas: **SUOMI-FILMI**

Näyttämökoristeet: **Martti Tuukka**

Tekstit sommitellut: **Erkki Kivijärvi**

HENKILÖT:

Kunnallisneuvos Kanto	Volmar Neiro
Hilkka, hänen kasvattityttärensä	Maire Heide
Bertel von Bjelke, taidemaalari	Sven Hilden
Erkki } Bjelken taiteilijatovereita	Paavo Costiander
Martti }	Yrjö Somersalmi
	Sylvia Paatero
Hilkan ystävättäriä	Ebba Örd
	Martha Hansson

Juhlavieraita ja muita sivuhenkilöitä.

Tapahtuu Kantolassa Helsingin lähistöllä, pääkaupungissa, Korpilinnan huvilassa ja Bjelken sukutilalla.

Kuvattu: Kantolan kohtaukset — Stansvikissa, Bjelken sukutilan kohtaukset — osin Kaivopuistossa, osin Karlbergin kartanossa ja Aulangon harjulla. Muut kohtaukset — pääkaupungin lähetyvillä ja Suomi-Filmin ateljeessa.

Kuvaaminen aloitettiin elokuun lopussa 1924 ja lopetettiin tammik. 1925.

Kadonneita ja melkein kadonneita elokuvia

Mykkäelokuvien tuhoutumisprosentti on karua luettavaa. Arvioiden mukaan kaikista mykän kauden elokuvista jopa 75–80 prosenttia on tuhoutunut tai kateissa. Syyt ovat moninaiset. Mykkäkauden elokuvilla ei juurikaan katsottu olleen historiallista arvoa, vaan usein ne sulatettiin uuden filmin raaka-aineeksi heti teatterikierroksen jälkeen, ja vain muutamista nimikkeistä tehtiin kotilaitteistoilla katsottavia kopioita – tämäkin pääasiassa Yhdysvalloissa. Toisinaan elokuvia on tuhoutunut luonnonkatastrofien (Japanin maanjäristys 1923) tai sotien vuoksi, joskus ne ovat haihtuneet savuna ilmaan arkistojen tulipaloissa (Fox Film Corporation 1937, Svensk Filmindustri 1941, Adams-Filmi 1959, Metro-Goldwyn-Mayer 1965). Silloin tällöin niitä on hävitetty tilanpuutteen vuoksi tai pelkästä hävittämisen ilosta, koska lyhytnäköisesti niillä ei ole nähty arvoa.¹ Ensimmäiset elokuva-arkistot ja julkiset kokoelmat perustettiin vasta 1930-luvun puolivälissä, joten tuhoa ehdittiin saada paljon aikaan.

Aina mykkäelokuvia ei ole arvostettu. Päinvastoin, viime vuosisadan tärkeimmän taidemuodon perinnön annettiin suurilta osin kadota. Sen sijaan, että elokuvia olisi arkistoitu, niitä kuljetettiin kaatopaikoille, pilkottiin ja kärvennettiin leikkisästi suurennuslaseilla. [...] Äänielokuvan aikakaudella mykkäelokuvia käytettiin elokuvaohjelmistojen pilapaloina. Raihnaisia filmejä ajettiin liian kovalla nopeudella ja näin vauhdittuneita liikkeitä mukailtiin äänitehosteilla. Yleisöä nauratti. Oli hauska katsoa, miten huonoja vanhat elokuvat olivat, ja miettiä, miten naiiveja niistä innostuneiden ihmisten oli täytynyt olla. [...] Aina mykkäelokuvat eivät kiinnostaneet elokuvahistorioitsijoitakaan, tai kiinnostivat lähinnä siltä kannalta, miten niistä oli kehittynyt jotakin parempaa eli klassista kertovaa elokuvaa.²

Suurista elokuvamaista kato on kohdannut pahimmin Intiaa, jossa tehdyistä 1338 elokuvasta tiettävästi vain 31 on säilynyt, viimeisimmän löydön ollessa maaliskuulta 2020.³ Eri elokuva-arkistoista ja muista lähdeaineistoista saamani tietojen mukaan Japanissa mykkäelokuvista on säilynyt korkeintaan viitisen prosenttia.⁴ Eri arkistoille vuonna 2020 lähettämäni kyselyn perusteella Unkarissa säilymisprosentti on kahdeksan, Saksassa kymmenen. Australialaisesta mykkäelokuvasta on säilynyt noin 20 %, mutta useimmat näistä elokuvista ovat tallella vain osittain eli fragmentteina. Virossa tehtiin vain kourallinen pitkiä elokuvia, mutta niistäkin vain neljäsosa on tallella. Huomattavasti parempi tilanne on arkistolöydöistään tunnetussa Tšekissä, jonka 400 pitkästä elokuvasta on säilynyt 224 kappaletta eli 56 %. Yhdysvalloissa

Erkki Karun vuonna 1925 ohjaama *Suvinen satu* oli pitkään musta piste maamme mykkäelokuvakartalla. Vuonna 1972 aloitetut kotimaisten nitraattielokuvien pelastamistyöt eivät tavoittaneet *Suvista satua* ajoissa, joten jo ennestäänkin huonokuntoinen kopio ehti monilta osin tuhoutua ennen kuin se saatiin talteen jälkipolvien varalle. Niinpä *Suvinen satu* jäi vuosien ajan pimentoon: vaatimattomasti menestyneen salonkikomedian huono saavutettavuus on vain kasvattanut elokuvan mainetta alan harrastajien parissa. ”Saviseksi sudiksi” jo tekovaiheessa ristittyä elokuvaa on aina pidetty aikakautensa pahimpana ohilyöntinä, teoksena, jonka tekijät arvioivat katsojien ja kriitikoiden maun täydellisesti väärin.

Suvisen sadun uusi tuleminen tapahtui vuonna 2019 valmistuneen rekonstruktion myötä. Vaikka elokuvaa ei pysty enää täydellisesti pelastamaan, se on saatu muokattua valokuvien ja selittävien välitekstien avulla esityskelpoiseen kuntoon. Tänä päivänä *Suvinen satu* on taas elokuvaharrastajien ulottuvilla ja hyvä niin, sillä kyseessä on mainettaan parempi kokonaisuus. Se sai uusintaensiiltansa Forssan Mykkäelokuvafestivaaleilla 31.8.2019.

Elokuvan päärekonstruoijana toiminut Kari Glödstaf (s. 1974) kertoo tässä kirjassessa unelmiensa projektista eri vaiheineen. Mukana on myös harvinaisia valokuvia ja elokuvan alkuperäiskirjoitus kokonaisuudessaan.

Luovaja

ISBN 978-952-65268-2-9 | 77.492

Kannen kuva: Kari Glödstafin kokoelmat

Kannen suunnittelu: M. Luova